

Wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w OFE

Podsumowanie propozycji

18 lutego 2013

Projekt zakłada, że osoba która przechodzi do systemu wypłat w I filarze emerytalnym ZUS, wybiera PTE jako dostawcę emerytury z II filaru emerytalnego i przekazuje mu środki zgromadzone w II filarze na rachunku OFE. PTE, jako dostawca emerytury, zarządza powierzonym mu kapitałem i odpowiada za wypłacalność świadczeń zgodnie z ustalonymi z góry zasadami ich waloryzacji.

W momencie wejścia, świadczeniobiorca ma do wyboru jeden z dwóch produktów:

- emeryturę dożywotnią
- emeryturę dożywotnią z gwarantowanym okresem płatności (na przykład do momentu osiągnięcia wieku 77 lat, a więc dla osoby w wieku 65 lat będzie to gwarancja 12-letnia)

Pierwszy produkt jest tradycyjnym produktem emerytalnym, a drugi zmodyfikowaną wersją programowanej wypłaty, łączącą zalety wypłat programowanych (dziedziczenie wypłat pozostałych do końca okresu gwarancji w przypadku wcześniejszej śmierci) z zaletami świadczenia dożywotniego. Wybór świadczenia dożywotniego jest nieodwracalny, natomiast przejście od świadczenia z gwarantowanym terminem wypłat do standardowej emerytury dożywotniej jest możliwe przez cały okres gwarancji. Po upływie okresu gwarancyjnego (przykładowo po 77 roku życia) świadczenia wszystkich emerytów mają ten sam charakter.

Początkowy poziom świadczeń i zasady ich waloryzacji

Początkowy poziom świadczenia w przypadku zwykłej emerytury dożywotniej będzie wyznaczany tak samo jak w I filarze – a więc przez podzielenie zgromadzonego kapitału przez średnie dalsze trwanie życia w miesiącach wg ostatnich dostępnych tablic GUS. W przypadku renty z gwarantowanym okresem płatności wysokość świadczenia będzie zależała od okresu gwarancji oraz średniego trwania życia po okresie gwarancji. Ze względu na przywilej dziedziczenia w okresie gwarancyjnym drugi produkt musi w momencie startu oferować nieco niższe wypłaty, lecz dzięki bardziej efektywnemu mechanizmowi waloryzacji w okresie gwarancji (niższe ryzyko

demograficzne) różnica ta będzie malała wraz z wiekiem emeryta: od 93% w momencie startu, do 96% w wieku 77 lat, aż do pełnego zrównania obydwu świadczeń, o ile emeryt dożyje wieku 94 lat.

Waloryzacje świadczeń będą wynikiem osiągniętych stóp zwrotu z inwestycji, obserwowanej śmiertelności emerytów oraz zmieniających się co rok tablic GUS, odzwierciedlających zapewne kontynuację obserwowanego dotychczas procesu wydłużania się życia. Ryzyko ponoszone przez emerytów będzie ograniczone – stopa waloryzacji będzie co prawda zmienna, ale nigdy nie spadnie poniżej zera, a zaprojektowany mechanizm jej ustalania zapewni waloryzacje, średnio rzecz biorąc, nieco wyższe niż w I filarze, a więc tym bardziej wyższe od tempa inflacji.

Mechanizmy dywersyfikacji ryzyka

Prezentowana propozycja wprowadza dwa innowacyjne mechanizmy dywersyfikacji ryzyka finansowego i demograficznego, dzięki którym system wypłat osiąga wiele pożądanych cech: jest elastyczny, ryzyko wypłacalności i wykonania gwarancji nieujemnej waloryzacji ograniczone jest do minimum, a mechanizm waloryzacji świadczeń bardziej wydajny niż I filarze emerytalnym.

Pierwsza innowacja to mechanizm Rachunku Buforowego, który wprowadza długookresową alokację zysków inwestycyjnych pomiędzy kohortami świadczeniobiorców. Z perspektywy emerytów oznacza to ustanowienie mechanizmu solidarności międzykohortowej, w którym buforowane są wysokie zyski inwestycyjne lat wysokiej koniunktury, kompensując mierne efekty lat dekonunktury. Z perspektywy dostawców emerytur, mechanizm ten redukuje ryzyko gwarancji waloryzacyjnych oraz ryzyko ogólnego wzrostu długości życia w stosunku do wyjściowych tablic stosowanych przez ZUS. W połączeniu z mechanizmem wynagradzania dostawców, mechanizm Rachunku Buforowego ustanawia również odpowiednie motywacje zarządzających aktywami do osiągnięcia stóp zwrotu wyższych od inflacji, przy utrzymaniu kosztów zarządzania na niskim poziomie, charakterystycznym dla klasycznych wypłat programowanych.

Drugą innowacją jest specjalny mechanizm rozliczania efektów śmiertelności w obrębie wszystkich dostawców emerytur II filaru, co pozwala uniezależnić każdego z dostawców od ryzyka antyselekcji w przekroju płci oraz innych czynników ryzyka demograficznego. Dzięki temu, u każdego dostawcy ryzyko demograficzne jest redukowane do ryzyka ogólnego wzrostu długości życia w całej populacji emerytów. Jak już wspomniano, ryzyko to jest międzykohortowo wygładzane w ramach mechanizmu Rachunku Buforowego.

Konkurencja pomiędzy dostawcami

Dzięki mechanizmowi wyrównywania efektów śmiertelności możliwa staje się zmiana dostawcy emerytury w dowolnym momencie po wejściu do systemu wypłat. Wzmacnia to siłę konkurencji na rynku emerytalnym, gdyż dostawcy muszą dbać o

nie tylko o opinię osób przechodzących na emeryturę, ale także o względy tych, którzy pobierają świadczenia od dłuższego czasu. Wzmocniona konkurencja dotyczy starań o efektywność inwestycji, natomiast nie pojawi się w ogóle konkurencja o pozyskanie klientów o krótszym od przeciętnego oczekiwanym dalszym trwaniu życia. Także emeryci dokonujący wyboru dostawcy będą kierować się jedynie oceną efektywności inwestycji, a nie składem demograficznym klientów, którym świadczenia wypłacają poszczególni dostawcy.

Przejrzysty system opłat

Proponowany jest bardzo prosty i przejrzysty system opłat na rzecz dostawców emerytur. Jedynym rodzajem pobieranych opłat są opłaty za zarządzanie aktywami. Jedna opłata pobierana jest od wysokości aktywów funduszu, zaś druga od środków na Rachunku Buforowym. Rozwiązanie to ustanawia bardzo dynamiczny mechanizm wiązania skłonności do ryzyka inwestycyjnego z aktualnym poziomem bezpieczeństwa funduszu, wynikającym z obfitości lub szczupłości środków na Rachunku Buforowym. Dzięki niemu dostawcy powinni, przy względnie niskich kosztach zarządzania, osiągać zyski systematycznie przekraczające stopę inflacji.